

Viļakā atrastās cilvēku mirstīgās atliekas jau apbedītas

Vai beidzot lietai pielikts punkts?

Sanita Karavoičika

Pagājuši seši ar pusi gadi kopš dienas, kad iepreti Viļakas bibliotēkas ēkai SIA "Alūksnes Energoceltņi" darbinieki rakšanas darbu laikā vairākās vietās uzgāja cilvēku mirstīgās atliekas. Toreiz pat bez ekspertīzes uzreiz bija skaidrs, ka cilvēki nav miruši dabīgā nāvē - par to liecināja galvaskauss ar, iespējams, ložu radītu caurumu. Uzreiz pēc svarīgā atraduma Latgales RP Balvu iecirkņa Kriminālpolicijas nodaļā tika uzsākts kriminālprocess, kura uzraudzību veica Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļa. "Liels laika sprīdis pagājis, bet informācijas nav. Kas šajā svarīgajā lietā pavirzījies uz priekšu? Vai izdevies noskaidrot vēsturisko patiesību?" jautā joprojām neziņā esošie viļacēni.

Atgādinām, ka 2012.gada 31.jūlijā iepreti Viļakas bibliotēkas ēkai būvnieki rakšanas darbu laikā vairākās vietās uzgāja cilvēku mirstīgās atliekas. Apbedījuma vietās neatrada ne zārku fragmentus, ne apģērba gabalus, kas vedinātu domāt, ka cilvēki nogalināti kara laikā. Notikušais rosināja sabiedrības interesi par novada vēsturi. Izskanēja dažādas vairākas vai mazāk ticamas versijas par notikušo. Taču viens bija skaidrs, - vēsturiskā patiesība jānoskaidro.

Minējumi daudz un dažādi, bet ticami

Viļakas bibliotēkas informācijas speciālists Vilis Bukšs, kurš bija notikuma aculiecinieks, toreiz stāstīja, ka tieši tajā vietā atrastie kauli nevienu Viļakas puses cilvēku neizbrīnīja. Cilvēku mirstīgās atliekas uzkalniņā, kurā bez poliklīnikas un bibliotēkas atrodas arī veca koka dzīvojamā māja, šķūniši, siltumnīcas, kādreizējās pienotavas, noliktavas pamati un klostera ēka, atrastas visos laikos. Uzreiz pēc vēsturiskā atraduma Vilim atsaucās vairāk nekā 30 cilvēki gan no Viļakas puses, gan no dažādām Latvijas vietām. Protams, viņu vīdū nebija neviena tiešā aculiecinieka. Viņi izteica dažādas versijas, kas dzirdētas, taču viena no reālākajām saistās ar bijušo piena pārstrādes punktu. "Vācu okupācijas laikā uzkalniņā bijusi pienotava, kurā, iespējams, strādājuši padomju armijas gūstekņi un arī vietējie cilvēki. Daži vietējie iedzīvotāji, kuriem tajos laikos bija apmēram 14 vai 15 gadu, stāstījuši, ka, ienākot padomju armijai, pienotava esot nolīdzināta līdz ar zemi, bet seši tās darbinieki pazuduši. Pēc stāstītāju versijām, pienotavas darbinieki esot nošauti un turpat aprakti. Viļakā bijusi arī padomju gūstekņu tranzīta nometne. Iespējams, vācieši atkāpjoties nošāvuši gūstekņus. Vēl pastāv versija, ka tie varētu būt čekistu nomocītie latviešu patrioti vai kaujās kritušie vācu karavīri," stāstīja V.Bukšs.

Eksperta atzinums krimināllietā bija

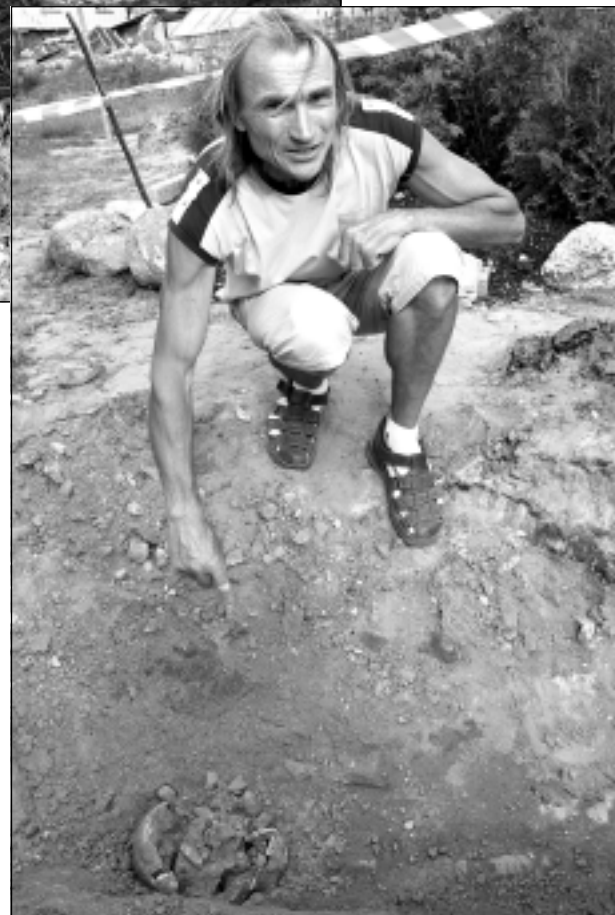
Uzreiz pēc svarīgā atraduma tika uzsākts kriminālprocess, bet jau pēc diviem mēnešiem Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurore Ilze Gailīte laikrakstam atklāja, ka viena no svarīgākajām ekspertu atzinuma ziņām liecina par to, ka Viļakā atrastās cilvēku mirstīgās atliekas zem zemes atradušās vairāk nekā 50 gadu. "Līdz ar to ir diezgan ticami, ka tie ir Otrā pasaules kara vai tūlīt pēc tā sekojošo gadu apbedījumi. Diemžēl neko vairāk pagaidām atklāt nevaru, jo notiek pirmstiesas izmeklēšana. Izmeklētājiem priekšā apjomīgs darbs - dots uzdevums sameklēt cilvēkus, kuri var kaut ko liecināt par tā laika notikumiem, izpētīt arhīva krimināllietas par attiecīgajā laika posmā notikušajiem kriminālnoziedzumiem, lietas izpētē iesaistīti arī vēsturnieki," teica I.Gailīte.

Soli tuvāk patiesībai?

Kopš baisā atraduma pagājuši seši ar pusi gadi, taču sabiedrībai par notikušo joprojām nav nekādas informācijas. Vai krimināllietā ir izbeigta? Ko likumsargiem izdevies noskaidrot? Vai noskaidrota cilvēku identitāte, kuru mirstīgās atliekas atrastas? "Klusums, informācijas nav. Viss ir apstājies. Saprotu, ka līdz patiesības noskaidrošanai bija tāls ceļš ejams, taču interesē, vai izdevies noskaidrot vismaz kaut ko? Vēl divus gadus pēc notikušā "Alūksnes energoceltņi" puīši garāmbraucot iegriezās ciemos, lai apjautātos, vai šajā lietā ir kādi jaunumi, bet man nebija un joprojām nav nekādas informācijas, ar kuru viņus iepriecināt. Vienīgi nesen baumu līmenī sazirdēju, ka kaulu fragmenti esot atvesti uz Viļaku. Vai tā

Apbedījuma vieta. 31.janvārī Viļakas Miera kapos ar priesteru Guntaru Skutela svētību tika guldītas 2012.gada 31.jūlijā iepreti Viļakas bibliotēkai atrastās sešu cilvēku mirstīgās atliekas, kuru identitāti diemžēl tā arī nav izdevies noskaidrot. Kapu pārzine Biruta Bebina pastāstīja, ka cilvēku kaulus no Rīgas atsūtīja trīs kartona kastītēs, kurus pēc tam pārlika pašvaldības speciāli pasūtītajā koka urnā.

tiešām ir?" jautā baisā atraduma aculiecinieks, viļacēnietis Vilis Bukšs,

Viņš vēlreiz apliecinā, ka sabiedrību šis jautājums patiešām ieinteresējis. Cilvēki brauca un dalījās atmiņu stāstos gan no Rekas un Šķilbēniem, no Rīgas ieradās LV Vēstures fakultātes pētnieki. "Sākumā viss rādījās cerīgi. Taču, laikam ejot, sapratu, ka tik drīz neko nenoskaidrosim. Daudzi no cilvēkiem, kā, piemēram, Vitauts Andersons, Valerjans Rundzāns un Bruno Logins - pa šo laiku jau aizgājuši viņšaulē. Bet viņi bija mūsu dzīvā atmiņa... Nav svarīgi, vai tie bija "baltie, sarkanie vai brūnie", bet gan fakts, ka tās bija cilvēku dzīves. Protams, mūsu nākotnes dēļ bija jānoskaidro šis notikums, un nevar būt tā - bez vēsts pazudušais... Cilvēku kauli nevar būt bez pēdām, tāpat kā vēstures pēdas - bez cilvēkiem. Šķita, ka izdosies kaut ko noskaidrot un būsīm vēl vienu soli tuvāk patiesībai. Elementāri, vienkārši, cilvēciski... Lai zinām, ka beidzot tai lietai kaut kādā posmā pielikts punkts," teica Vilis Bukšs.

Cilvēku mirstīgās atliekas jau apglabātas

Punkts atrasto cilvēku mirstīgo atlieku lietā patiešām ir pielikts, - to apliecināja Viļakas novada domes vadītājs Sergejs Maksimovs. Pavisam nesen no policijas saņemta informācija, ka krimināllietā šajā lietā izbeigta sakarā ar to, ka nav noziedzīga nodarījuma sastāva. "Vārdu sakot, nav atrasti pierādījumi, ka notikusi slepkavība un tie varētu būt kara upuri. Izmeklēšanas gaitā neapstiprinājās aizdomas par cilvēkiem, kuri, iespējams, varētu būt tajā vietā apbedīti, līdz ar to šobrīd bojā gājušās personas nav identificētas. Bet, ja nevar identificēt cilvēku, nevar turpināt lietu," teica novada domes priekšsēdētājs.

Šogad janvāra beigās pirms vairāk nekā sešiem gadiem atrastās cilvēku mirstīgās atliekas atgriezta pašvaldībai. Bija skaidrs, ka tās savos arhīvos nevar glabāt ne policija, ne pašvaldība, tādēļ mirstīgās atliekas ar godu un cieņu apglabāja Viļakas Miera kapos. "Pašvaldība pasūtīja pakalpojumu apbedīšanas birojam un tas kopā ar priesteri Guntaru Skuteli šīs atrastās sešu personu mirstīgās atliekas apglabāja vienā kapavietā. Pasūtījām speciālu koka urnu, uzlikām krustu. Pašvaldībai tas viss izmaksāja 115 eiro," stāsta S.Maksimovs. Novada vadītājs piebilda, - ja perspektīvā atklājas vēl kāda papildus informācija vai materiāli un cilvēki varētu liecināt, ka tie ir viņu iespējamie paziņas vai radnieki, ir iespējams veikt turpmākas procesuālas darbības. Taču līdz šim neviena šāds cilvēks nav atradies vai arī pieteicies. "Šobrīd, mūsaprāt, visu, ko varējām darīt, esam izdarījuši. Cilvēku mirstīgās atliekas ir apbedītas ar cieņu un godu," vēlreiz apliecināja Viļakas novada vadītājs.

Ieinteresēts vēsturiskās patiesības noskaidrošanā. Viļacēns Vilis Bukšs, kurš bija aculiecinieks vēsturiskajam atradumam, ir pārsteigts par faktu, ka pašvaldība cilvēku mirstīgās atliekas apbedījusi, neinformējot par to sabiedrību. "Manuprāt, šādā brīdī vajadzēja paaicināt gan sabiedrību, gan vēsturniekus, kas ar šo lietu saistīti, jo viņi visi noteikti vēlētos vismaz noliekt galvu un izrādīt cieņu aizgājējiem. Taču tas diemžēl netika izdarīts," secina V.Bukšs.

Labi saglabāties atradums. Strādnieki pret to izturējušies rūpīgi. Lai saglabātu iespējami vairāk liecību, attīrījuši mirstīgo atlieku fragmentus un vēsturisko apbedījumu paglābuši, par ko vietējie iedzīvotāji viņiem ir pateicīgi.